

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Aneta Válková

**Americké mírové sbory a jejich role ve
studené válce**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Aneta Válková**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Francis D. Raška, PhD.**

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

VÁLKOVÁ, Aneta. *Americké mírové sbory a jejich role ve studené válce*. Praha, 2013. 36 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Francis D. Raška, PhD.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tematikou Amerických mírových sborů v Africe za výkonu prezidentské funkce Johnem Fitzgeraldem Kennedym a pod vedením jejich prvního ředitele Roberta Sargenta Shrivera. Práce zkoumá a hodnotí vznik, působení a roli Amerických mírových sborů během tohoto období. Otázka, zdali byly Mírové sbory čistě dobrovolnickou organizací či zdali plnily nějaký politický účel v Kennedyho koncepci zahraniční politiky ve studené válce, je hlavní výzkumnou otázkou, na kterou se práce snaží najít odpověď. Nejdříve se práce věnuje tématu vzniku Sborů včetně problematiky s ním spojené. Práce věnuje dostatečný prostor i struktuře Mírových sborů a jejich poslání. Pozornost je věnována také profilu a zkušenostem jejich dobrovolníků stejně tak jako i jejich motivaci ke vstupu do Sborů a výcviku budoucích dobrovolníků. V neposlední řadě se práce zaměřuje na působení amerických dobrovolníků v jednotlivých státech Afriky, a to konkrétně v Somálsku, Tanzánii a Nigérii. Závěrečná kapitola zkoumá zahraniční politiku J. F. Kennedyho a roli Mírových sborů v jejím konceptu na africkém kontinentu v rámci studené války. Stručně je také obsažena tematika reakce komunistického světa na činnost Sborů.

Abstract

This bachelor thesis is focused on the activity of the Peace Corps in Africa during the presidency of John Fitzgerald Kennedy and under the conduct of its first director Robert Sargent Shriver. The thesis researches and evaluates the process of the Peace Corps establishment, its activities and its role within this period of time. The question whether the Peace Corps was a purely voluntary organisation or whether it fulfilled any political goal in the concept of the Kennedy's foreign policy is the main research question to which the thesis tries to find an answer. Firstly, the thesis deals with the Peace Corps establishment and the problems related to it. Furthermore, the thesis deals with the structure of the Peace Corps and its purpose as well as the profile, the experiences and the motivation of its volunteers to join the Peace Corps. It also covers the training programs of future volunteers. Last but not least, the thesis will focus on the activities of the American volunteers in particular African countries that are Somalia, Tanganyika and Nigeria. The closing chapter is concerned with the John F. Kennedy's foreign policy and the Peace Corps' role in its conduct on the African continent in the Cold War context. There is shortly discussed the reaction on the Corps' activities within the communist world.

Klíčová slova

Mírové sbory, Spojené státy americké, John Fitzgerald Kennedy, zahraniční politika, studená válka, Afrika, třetí svět, dobrovolnictví

Keywords

Peace Corps, United States of America, John Fitzgerald Kennedy, foreign policy, Cold War, Africa, Third World, voluntarism

Rozsah práce: 67 388 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 17. 5. 2013

Aneta Válková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Doc. PhDr. Francisovi D. Raškovi, PhD. za pomoc při přesné definici tématu, vedení bakalářské práce a za cenné rady při odborných konzultacích.

Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	4
PROHLÁŠENÍ.....	6
PODĚKOVÁNÍ.....	7
OBSAH.....	1
1. HISTORIE A VZNIK MÍROVÝCH SBORŮ.....	5
1.1 HISTORIE KONCEPTU MÍROVÝCH SBORŮ	5
1.2 PŘEMĚNA KONCEPTU MÍROVÝCH SBORŮ VE SKUTEČNOU ORGANIZACI	6
2 CHARAKTERISTIKA MÍROVÝCH SBORŮ A JEJICH DOBROVOLNÍKŮ	11
2.1 STRUKTURA MÍROVÝCH SBORŮ.....	11
2.2 POSLÁNÍ MÍROVÝCH SBORŮ	13
2.3 PROFIL A ZKUŠENOSTI DOBROVOLNÍKA MÍROVÝCH SBORŮ.....	15
2.4 MOTIVACE DOBROVOLNÍKŮ MÍROVÝCH SBORŮ	16
2.5 VÝCVIK BUDoucÍCH DOBROVOLNÍKŮ MÍROVÝCH SBORŮ	18
3 PŮSOBENÍ MÍROVÝCH SBORŮ V JEDNOTLIVÝCH AFRICKÝCH STÁTECH.....	19
3.1 PŮSOBENÍ MÍROVÝCH SBORŮ V SOMÁLSKU	19
3.2 PŮSOBENÍ MÍROVÝCH SBORŮ V TANZÁNII	22
3.3 PŮSOBENÍ MÍROVÝCH SBORŮ V NIGÉRII	24
4 ZAHRANIČNÍ POLITIKA JOHNA FITZGERALDA KENNEDYHO	27
4.1 KENNEDYHO ZAHRANIČNÍ POLITIKA V AFRICE A V ZEMÍCH TŘETÍHO SVĚTA	27
4.2 ROLE MÍROVÝCH SBORŮ V ZAHRANIČNÍ POLITICE J. F. KENNEDYHO.....	29
4.3 REAKCE NA MÍROVÉ SBORY V KOMUNISTICKÉM SVĚTĚ	30
ZÁVĚR.....	32
SUMMARY.....	34
POUŽITÁ LITERATURA.....	35

Úvod

Americké mírové sbory jsou nezávislou dobrovolnickou organizací, jejíž vznik byl ve Spojených státech navrhován již před začátkem prezidentské kampaně Johna Fitzgeralda Kennedyho. Svého vzniku se tato organizace dočkala až díky Kennedyho spontánnímu impulzu, a ačkoliv vznikala bez jakékoliv přesné koncepce či počátečního programu, její zaměstnanci udělali maximum pro její dodnes přetrvávající úspěch.

Téma této bakalářské práce bylo vybráno z důvodu velmi nízké míry předchozího výzkumu v rámci České republiky ohledně tematiky Amerických mírových sborů. Zaměření se právě na dobu jejich vzniku a jejich roli v zahraniční politice Johna Fitzgeralda Kennedyho je důležité, protože způsob jejich vzniku a jejich tehdejší podoba byly ovlivněny kontextem studené války. Sledování působení Sborů v Africe v době, kdy se většina zemí vymanila z koloniálního systému a získala nezávislost, je pro tuto práci stěžejní. Kontext studené války zároveň určoval způsob přijetí Sborů ve východním bloku a odstartoval silnou komunistickou propagandu, která obviňovala Sbory ze špionáže.

Cílem této bakalářské práce je popsat a zhodnotit vznik, charakteristiku, působení a roli Amerických mírových sborů za výkonu prezidentské funkce Johnem Fitzgeraldem Kennedym a pod vedením jejich prvního ředitele Roberta Sargenta Shrivera. Práce si klade za cíl odpovědět na výzkumnou otázku, zdali byly Mírové sbory čistě dobrovolnickou organizací či zdali plnily nějaký politický účel pro boj ve studené válce v Kennedyho koncepci zahraniční politiky.

Hlavní výzkumné otázky, na které tato práce hledá odpověď, zní: „Byly americké mírové sbory koncipovány jako Kennedyho mírová ‚zbraň‘ ve studené válce? Splnily svůj proklamovaný účel?“ Další výzkumnou otázkou, jejíž zodpovězení si práce klade za cíl, je zjištění míry vlivu Kennedyho osobního charismatu na rozhodnutí mladých Američanů věnovat dva roky svého života dobrovolné práci „Kennedyho vyslanců“ v zemích třetího světa.

Metodologií této bakalářské práce je případová studie. Na příkladu událostí, které předcházely a provázely založení instituce Mírových sborů a hlavně jejich působení v Africe, se práce zaměřuje na jejich možný význam na zahraničně politickém poli Kennedyovy vlády. Obsahovou analýzou dostupných zdrojů práce nalezne odpověď na hlavní výzkumnou otázku stanovenou na začátku práce.

Tato práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se zabývá konceptem samotné myšlenky Mírových sborů od jeho zrodu a dále nelehkou cestou Sborů k jejich založení včetně problematiky spojené s potřebou získání souhlasu Kongresu ohledně dalšího financování této instituce. V druhé části této práce je popisována struktura a poslání organizace, stejně tak jako profil a zkušenosti dobrovolníků Mírových sborů včetně jejich motivace ke vstupu do Sborů a výcviku budoucích dobrovolníků. Následující dvě kapitoly jsou stěžejní pro zodpovězení výzkumné otázky. Třetí kapitola se poté zaměřuje přímo na působení amerických dobrovolníků v jednotlivých státech Afriky. Konkrétně se jedná o dobrovolnické projekty v Somálsku, Tanzánii a Nigérii. Důvodem, proč byly vybrány právě tyto země, je jejich vztah k výzkumné otázce. Na příkladu událostí, ke kterým na jejich území došlo, je možné vyvodit závěry nutné k zodpovězení výzkumné otázky. Poslední část bakalářské práce je zaměřena na americkou zahraniční politiku Johna Fitzgeralda Kennedyho ve třetím světě a to zejména na africký kontinent. Diskutován je zde i možný význam Mírových sborů při prosazování jeho politiky v rámci boje studené války. V neposlední řadě se práce zaměřuje na vnímání Mírových sborů u hlavního ideologického rivala Spojených států a ostatních zemí komunistického bloku.

Okruh české literatury, zabývající se tématem této práce, je velmi omezený. Proto se použité zdroje skládají z americké literatury. Jako jistý problém se jeví fakt, že autoři Goodwin a Sorensen, jakožto Kennedyho blízcí spolupracovníci, měli do jisté míry ve svých pracích nižší míru objektivitu při popisování prezidentova chování, než by mohli mít autoři méně zúčastnění. Velmi dobrou publikací je Textorova práce, která je dostatečně kritická ke způsobu výcviku dobrovolníků i k jejich špatnému vedení, avšak nezapomene vyzdvihnout na druhou stranu i všechny dobré stránky programu. Jedná se o vyvážený zdroj informací, který nepůsobí zaujatě. Patersonova kniha o Kennedyho zahraniční politice je při popisování prezidentova chování až nezvykle kritická. Cenným přínosem práce jsou osobní interview s dobrovolníky programu.

Naproti tomu výroční zprávy Mírových sborů mají tendenci činnost a výsledky práce Sborů nadhodnocovat a jsou kritické pouze ve velmi malé míře. Jsou velmi dobrým zdrojem informací, ovšem čerpání z nich musí být vyváženo jiným nezaujatým zdrojem.

1. Historie a vznik Mírových sborů

1.1 Historie konceptu Mírových sborů

Americké mírové sbory (Peace Corps) vznikly z iniciativy tehdejšího prezidenta Spojených států Johna Fitzgeralda Kennedyho dne 1. března 1961. Jednalo se o jeden z pilotních projektů, díky kterému měly Spojené státy dosáhnout navrch ve třetím světě před Sovětským svazem. Jelikož Kennedy nechtěl čekat na legislativní schválení otázky vzniku Mírových sborů Kongresem, byla zpočátku jejich činnost financována skrze Kennedyho diskreční pravomoc a v život byla uvedena jeho vládním nařízením. Mírové sbory se nakonec ukázaly jako nejviditelnější a zároveň nejušlechtilejší historický odkaz Kennedyho politického programu New Frontier. Sbory byly přímo ztělesněním ducha New Frontier. Tato organizace byla svěží, realistická, liberální, vytrvalá, zaměřená na své poslání, stejně tak jako atraktivní, mladistvá a sportovní.¹ Program Sborů byl velmi blízký Kennedyho ideálům. Ten si již mnoho let před svým zvolením do úřadu prezidenta stěžoval, že pouze velmi málo oficiálních amerických představitelů v zahraničí hovoří jazykem dané země. Zároveň již jako mladý člen Kongresu na svých poznávacích cestách v zahraničí občas vyhledával tamější obyvatele a americké státní příslušníky, aby s nimi mohl promluvit, namísto oficiálních amerických představitelů.²

Kennedy zmínil program Mírových sborů v rámci své prezidentské kampaně při projevu k univerzitním studentům.³ Samotná myšlenka založení podobné organizace však byla mnohem starší než počátek jeho prezidentské kampaně. Mnohé dobrovolnické organizace prosazovaly službu potřebným již předtím. Takovou službu prokazovala jak misijní činnost mladých Mormonů, tak i program Operation Crossroads Africa v padesátých letech 20. století.⁴ Jednalo se o program, v rámci kterého měli mladí Američané spolupracovat s mladými Afričany. Sám John Fitzgerald Kennedy označil program Operation Crossroads Africa za předchůdce Mírových sborů.⁵

---

¹ Robert B. Textor, *Cultural Frontiers of the Peace Corps* (Cambridge: M.I.T. Press, 1966), 1-3.

² Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 5.

³ James N. Giglio, *The Presidency of John F. Kennedy* (Lawrence: University Press of Kansas, 1991), 155.

⁴ Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 154.

⁵ „Operation Crossroads Africa 2013“, oficiální stránka Operation Crossroads Africa 2013, [http://operationcrossroadsafrica.org/index2013.php?div\[content\]=1202](http://operationcrossroadsafrica.org/index2013.php?div[content]=1202).

Problematika pomoci rozvojovým zemím byla rozpracována již za prezidenta Harryho S. Trumana. Jeho program Point Four byl poprvé představen roku 1950 a navrhoval vytvoření vládního programu pro pomoc zemím třetího světa. Na konci padesátých let požádal senátor Hubert Humphrey o vytvoření Mírových sborů. Poprvé v historii zazněl jejich konečný název. Roku 1957 předložil Sněmovně myšlenku dobrovolnické organizace demokrat za stát Wisconsin, Henry Reuss, přičemž roku 1960 Sněmovna poskytla 10 tisíc dolarů na analýzu smysluplnosti Point Four Youth Corps. Prezident Dwight D. Eisenhower však označil program Point Four Youth Corps za nevyzrálý experiment.⁶ V roce 1960 se Mírové sbory staly součástí prezidentské kampaně demokrata Huberta Humphreyho. Po ukončení své kampaně v červnu téhož roku vyzval Senát k okamžitému vytvoření této organizace. Později zaslal veškerý výzkumný materiál ohledně plánovaných Sborů senátorovi Johnu Fitzgeraldovi Kennedymu. Ačkoliv se Kennedy k programu Mírových sborů zatím veřejně nikterak nevyjadřoval, jeho tým pokračoval v dalším výzkumu na toto téma.⁷

1.2 Přeměna konceptu Mírových sborů ve skutečnou organizaci

Poprvé se Kennedy zmínil o Mírových sborech v rámci své prezidentské kampaně při vystoupení na University of Michigan ve dvě hodiny ráno dne 13. října 1960. Kennedy oslovil dychtivý dav deseti tisíc studentů⁸, a ptal se jich, kolik z nich by bylo ochotných pracovat ve službě v zahraničí (v Asii, v Africe nebo v Jižní Americe) a zasvětit tak část svého života službě vlasti. Nevídaná odezva a související dotazy studentů Kennedyho utvrdily v tom, že studenti univerzit byli oddáni idealismu. Deník *Harvard Crimson* v reakci na tuto událost napsal: „Toto je první generace studentů, která nechodí do školy čistě z ekonomických důvodů.“⁹ Kennedy ve svém proslovu rovněž zdůraznil, že na ochotě budoucích dobrovolníků bude záležet, zdali Američané obstojí jako svobodná společnost. Kennedyho otázky však neobsahovaly žádné konkrétní informace o programu a navzdory kladnému ohlasu studentů uplynuly další dva týdny, než ho Kennedy odsouhlasil.¹⁰

⁶ Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 154-155.

⁷ Thomas G. Paterson *Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963* (New York: Oxford University Press, 1989), 285.

⁸ Jedním z těchto studentů byl i Tom Hayden, budoucí zakladatel organizace Studenti za demokratickou společnost.

⁹ Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 155.

¹⁰ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 285.

Kennedy pronesl v San Francisku důležitý projev ohledně americké zahraniční politiky 2. listopadu 1960. Ve svém vystoupení kritizoval Eisenhowera kvůli tomu, že nevedl studenou válku se skutečnou razancí. Kennedy prohlásil, že dosavadní americké snahy byly nedostatečné a že tyto mezery budou doplněny organizací Mírových sborů. Dále zdůraznil, že mladí Američané, toužící po účasti v Mírových sborech, projdou velmi náročnou výukou cizích jazyků, výcvikem v potřebných dovednostech a ve zvycích daných zemí.¹¹ Dobrovolníci měli mít na výběr mezi absolvováním tříleté služby v zahraničí či vojenskou službou. Kennedy řekl, že díky americké pomoci v chudých zemích, která má vést k jejich větší nezávislosti, se snad dobrovolníkům podaří vymýtit stereotyp „ošklivých Američanů“. Kennedy očividně nechápal Mírové sbory jako pouhou altruistickou organizaci, nahlížel na ně jako na další prostředek ve studené válce. Dodatečně hovořil o nutnosti zadržet komunistickou expanzi pomocí rozvoje zdrojů třetího světa.¹² Kennedy prohlásil, že dobrovolníci budou bojovat za ideály svobody proti vyslancům Nikity Chruščova, kteří budou naopak bojovat za jejich zničení.¹³

Během týdnů mezi svým zvolením a inaugurací se Kennedy o Mírových sborech skoro nezmiňoval. Poprosil svého švagra Roberta Sargenta Shrivera o nalezení způsobu, jakým by mohly být Mírové sbory vytvořeny a o jejich následné utvoření. R. Sargent Shriver byl aktivní v Experimentu mezinárodního soužití ve 30. letech a v letech padesátých doporučil vytvoření organizace podobného typu, jako jsou Mírové sbory, prezidentu Eisenhowerovi. Shriver si za účelem zřízení Sborů přizval na pomoc Harrise Wofforda. Harris Wofford navrhl vznik podobné instituce již jako student na konci 40. let 20. století a později pomáhal se vznikem Asociace investic pro mezinárodní rozvoj, která posílala kvalifikované Američany do zahraničí. Wofford i Shriver se tak dočkali příležitosti, na kterou čekali již dlouho - mohli vdechnout nový život starým ideálům.¹⁴ Wofford později o práci se Shriverem řekl: „Účast při tvorbě Mírových sborů byla naprosto opojnou a poučnou zkušeností. Shriver nedelegoval úkoly skrze systematické organizační schéma, on své pracovníky zplnomocňoval.“¹⁵

---

¹¹ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 285-286.

¹² Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 155.

¹³ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 285-286.

¹⁴ Ibidem, 286.

Shriverovi a Woffordovi se rychle podařilo shromáždit představitele organizací se zkušenostmi ze zámoří, se kterými koncept Sborů probírali. Zprvu se diskuze ubíraly směrem k původním projektům, které již byly na toto téma zpracovány. Všechny tyto plány však počítaly s malou organizací, která se měla postupně a pouze velmi opatrně zvětšovat. Wofford i Shriver tuto koncepci odmítali, chtěli začít s velkou organizací, která by se mohla rychle rozrůstat. Z tohoto důvodu je zaujal návrh Warrena W. Wigginsa, zástupce ředitele Agentury pro mezinárodní spolupráci, jehož zpráva proklamovala, že je možné i žádoucí, vyslat tisíce dobrovolníků do zahraničí během následujících osmnácti měsíců. Wigginsova zpráva se stala vodítkem pro Mírové sbory během prvních let jejich existence.¹⁶ Sargent Shriver dokázal díky své nezdolné energii a nadšení pro věc získat pro organizaci nezávislost. Pro představu o míře popularnosti projektu je možné uvést, že magazín *Life* posléze hovořil o Mírových sborech jako o „nejžhavějším tématu na vysokoškolských kolejích”.¹⁷

Mírové sbory se staly symbolem, který národu přinesl nový mravní impuls a byly symbolem Kennedyho výzvy k obětování se a jeho snahy o dokonalost. Kennedy do své prezidentské kampaně během jejího posledního týdne potřeboval zapojit nějaký dramatický prvek, který by mu mohl pomoci překonat převahu, kterou získal Nixonovi Eisenhower svou podporou.¹⁸ Sami členové Kennedyho volebního týmu byli jeho prohlášením o Mírových sborech překvapeni, před studenty totiž zazněl z jeho úst improvizovaný proslov. Během dvou dnů po jeho apelu na studenty se přihlásilo na sedm set studentů University of Michigan ke službě v zatím neexistující organizaci. V následujících dnech byly k vidění skoro na každém kroku skupiny mladých lidí, které svou touhu sloužit prokazovaly různými transparenty a letáky.¹⁹ Do konce roku 1960 obdržel Kennedy více dopisů ohledně Mírových sborů než ohledně jakéhokoliv jiného tématu. Proto i když není přesně ověřitelné, nakolik ovlivnily Sbory výsledky voleb, je jisté, že měly vysoce pozitivní roli. Dle průzkumu Gallupova ústavu bylo 71 procent Američanů pro Mírové sbory, zatímco pouze 18 procent s nimi nesouhlasilo.²⁰ Mezi

---

¹⁵ P. David Searles *The Peace Corps Experience: Challenge and Change* (Lexington: University Press of Kentucky, 1997), 3.

¹⁶ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 286.

¹⁷ David Burner *John F. Kennedy and a New Generation* (New York: Harper Collins Publishers, 1988), 86.

¹⁸ Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 155.

¹⁹ Richard N. Goodwin *Remembering America, A Voice from the Sixties* (New York: Perennial Library, 1989), 120.

²⁰ Giglio, „The Presidency of John F. Kennedy“, 155.

nepočtené odpůrce Sborů patřila například organizace Dcery americké revoluce a magazín *New Republic*. V rámci hlasování organizace Dcery americké revoluce hlasovaly členky v neprospěch existence Mírových sborů v poměru 1 072 hlasů ku jednomu. Magazín *New Republic* byl proti vytvoření Sborů s argumentem, že by Spojené státy měly do chudých zemí namísto dobrovolníků zaslat spíše značné částky peněz.²¹

Shriver na konci února 1961 poslal prezidentovi svoji zprávu, ve které ho vybízel k okamžitému založení Mírových sborů.²² Mírové sbory byly vzápětí na to dne 1. března založeny skrze Kennedyho vládní nařízení číslo 10924²³ na dočasné bázi až do schválení Kongresem. Shriver byl jmenován ředitelem Mírových sborů dne 4. března a na rozdíl od Kennedyho byl silně přesvědčen, že jeho organizace by měla být nezávislým celkem, nikoliv přívěskem nějaké již existující organizace zahraniční pomoci. Kennedy ve svém návrhu zprávy pro Kongres naznačil fungování Mírových sborů v rámci nově vzniklé Agentury pro mezinárodní rozvoj (AID). Wiggins poprosil příznivce Mírových sborů viceprezidenta Lyndona Johnsona, aby o otázce jejich nezávislosti s prezidentem promluvil. Viceprezident při svém jednání uspěl a Mírové sbory byly dne 2. května 1961 prohlášeny za částečně nezávislou jednotku v rámci ministerstva zahraničí, avšak fakticky byly zcela nezávislou jednotkou, která mohla svobodně přijímat a školit své dobrovolníky a vést své vlastní programy.²⁴

Poslední překážkou, která bránila Sborům v další existenci, bylo jejich schválení Kongresem. Kennedy Shrivera v tomto boji nikterak nepodpořil a nechal ho, aby členy Kongresu přesvědčil sám. Shriver tak strávil tři měsíce neúnavným korzováním chodbami Kongresu a agitací za Sbory mezi jejich odpůrci a doposud nerozhodnutými kongresmany. Shriver dosáhl svého cíle a dne 22. září 1961 byly Mírové sbory Kongresem finálně schváleny.²⁵ Tou dobou bylo již díky enormnímu úsilí ze strany zaměstnanců organizace rozmístěno okolo dvou set dobrovolníků ve čtyřech hostitelských zemích: Ghaně, Kolumbii, Svaté Lucii a Tanzánii. Skupiny dobrovolníků směřující do Nigérie, Chile a na Filipíny již dokončovaly svůj výcvik a byly připraveny

²¹ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 86.

²² Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 287.

²³ David Howard Davis, „The Peace Corps by Robert G. Carey“, *The Western Political Quarterly* 24, č. 1 (březen 1971): 202, <http://www.jstor.org>.

²⁴ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 287.

na svůj přesun do cílových zemí. Tato skutečnost rovněž velkou měrou přispěla ke konečnému schválení Sborů. Shriver měl díky jejich uzákonění k dispozici třicet milionů dolarů pro další růst organizace.²⁶

---

²⁵ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 287-288.

²⁶ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 3-4.

2 Charakteristika Mírových sborů a jejich dobrovolníků

2.1 Struktura Mírových sborů

Pracovníky Mírových sborů je možné rozdělit do tří hlavních skupin:

1. Zaměstnanci sídla organizace ve Washingtonu.
2. Dobrovolníci.
3. Představitelé v hostitelských zemích.

Každá z těchto skupin měla zcela rozdílná měřítká při rozhodování o tom, co je, co může být, jak se něco někomu dotýká, jak s něčím naložit a jak se do něčeho pustit. Příslušníci jednotlivých skupin se tak museli navzdory svým osobním hodnotám podřídit převládajícím standardům subkultury, ve které pracovali. Hlavní faktory, které formovaly rozdíly mezi skupinami, souvisely s hlavními úkoly jejich práce, s předchozími pracovními zkušenostmi jednotlivých členů skupiny a s aspiracemi, se kterými jednotliví členové zahájili svou službu u Sborů.²⁷

Hlavním úkolem zaměstnanců ve Washingtonu bylo zaručit přijetí Mírových sborů na domácí politické scéně, účinně vykonávat domácí administrativní činnosti, zajistit vývoj smysluplných programů v zámoří a úspěšně je zorganizovat. Hodnocení konkrétních zahraničních programů bylo z Washingtonu složité. Dokonce se stalo, že program v Somálsku byl velmi špatně veden, avšak nejvyšší představitelé ve Washingtonu o žádném problému nevěděli. V jiných případech se do Washingtonu dostaly nezkreslené informace, ovšem byly hodnoceny dle zcela rozdílného měřítka, než jaké odpovídalo standardům dobrovolníků či amerických zahraničních představitelů či tamějšího obyvatelstva.²⁸

Naproti tomu hlavním úkolem dobrovolníka v terénu bylo zapojení se do komunikace a snaha o efektivní spolupráci skrze bariéry, které oddělovaly jeho kulturu od té místní. Měřítka hodnocení dobrovolníků se v jistém smyslu přibližovala místním měřítkům. Dobrovolníci vnímali ostatní dvě skupiny zaměstnanců Sborů jako

---

²⁷ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 6-7.

²⁸ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 7-8.

prostředek k dosažení této mezikulturní komunikace a spolupráce. Přičemž pokud to nebylo potřebné, měly ostatní skupiny do působení dobrovolníků vstupovat pouze minimálně.²⁹

Stěžejním úkolem představitele Sborů bylo působení ve funkci komunikačního a operačního můstku mezi Washingtonem a dobrovolníky a také mezi vládou hostitelské země a Mírovými sbory. Částečně kvůli velkému počtu hostitelských zemí a jejich rozdílnosti nebylo možné přesně určit typického představitele Sborů. Někteří představitelé hodně rozuměli kultuře hostitelské země a vážili si jí, tato míra se však lišila v závislosti na konkrétním člověku. Představitelé inklinovali k hodnocení výkonu Washingtonu a svých vlastních měřítka skupiny dobrovolníků. Zde docházelo k problémům, poněvadž měřítka Washingtonu a dobrovolníků se někdy významně lišila. V neposlední řadě byla komplikací změna v rámci určité skupiny dobrovolníků s postupem času a bližším poznáním kultury dané země.³⁰

Velké rozdíly panovaly mezi představiteli Sborů a zaměstnanci Washingtonu na jedné straně a dobrovolníky na straně druhé. Washingtonští zaměstnanci byli celkově starší a lépe ukotvení v americké společnosti. Mnozí z nich se vyznamenali ve své profesi, měli odpovědné funkce a dostávali relativně vysoký plat. Naproti tomu dobrovolníci byli obvykle mladí, s průměrným věkem blíže ke spodní hranici dvacátníků. Na většinu z nich teprve čekalo jejich profesní ukotvení a pro mnohé byl mezikulturní dobrovolnický zážitek první významnější pracovní zkušeností.³¹ Velkým problémem, se kterým se Sbory potýkaly, byl nedostatek zaměstnanců ve Washingtonu či představitelů Sborů, kteří by měli za sebou zkušenost srovnatelnou s prací dobrovolníka v zahraničí. Lidé, kteří měli vytvářet a vést programy vedoucí k mezikulturnímu porozumění, sami takovou mezikulturní zkušenost postrádali. Mnohé obtíže, které jednotlivé dobrovolnické skupiny musely překonávat, pramenily z této skutečnosti.³²

Zatímco příslušníci všech tří skupin v rámci Mírových sborů vstoupili většinou do své služby s více altruistickými motivy, než bylo obecně v americké společnosti

---

²⁹ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 8.

³⁰ Ibidem, 8.

³¹ Ibidem, 8.

běžné, panovaly mezi nimi značné rozdíly v aspiracích na budování kariéry. Washingtonští zaměstnanci byli více orientovaní na kariéru než představitelé Sborů v jednotlivých zemích a ti byli více orientovaní na postup než dobrovolníci. Jejich kariérní povýšení také odpovídalo tomuto schématu. Představitelé Sborů a zaměstnanci ve Washingtonu pobírali lákavé platy, zatímco dobrovolníci nedostávali žádný plat. Dobrovolníci dostávali pouze měsíční příděl na bydlení, stravu a pomůcky, přizpůsobený výši životních nákladů v hostitelské zemi a po dokončení své služby získali za každý odsloužený měsíc sedmdesát pět dolarů jako kompenzaci za pobyt v zahraničí. Sjednocujícím prvkem všech tří skupin byla vysoká snaha pracovat vždy tak, aby byl zajištěn úspěch dobrovolníků v terénu.³³

2.2 Poslání Mírových sborů

Cíle, které si Mírové sbory vytyčily, se dají shrnout do následujících tří bodů:

1. Umožnit zemím, které o to mají zájem, přísun kompetentních mužů a žen, kteří pomohou takovým zemím pokrýt jejich potřeby v oblasti školených pracovníků.

Cílem byla pomoc hostitelským zemím, díky které by dobrovolníci přispěli k vnitřnímu rozvoji země do takové míry, že by hostitelská země eventuálně nepotřebovala v budoucnosti žádnou další pomoc zvenčí. Kongres od Mírových sborů očekával úspěch ve velmi komplexních a složitých úkolech, ve kterých měli dosud členové zámožského establishmentu pouze dílčí úspěchy, případně jejich pokusy vysloveně selhaly.

2. Zvýšit míru porozumění Američanům na straně obyvatel hostitelské země.

Tento cíl byl často neformálně označován jako představení lepší image Ameriky v zahraničí. Dobrovolníci měli za úkol uspět v oblastech, ve kterých mnozí jiní američtí představitelé neuspěli. Předchozí selhání oficiálních představitelů je zpodobněno v díle *Ošklivý Američan*.

---

³² Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 10-11.

³³ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 9.

3. Zvýšit míru porozumění Američanů vůči obyvatelům hostitelské země.

Dobrovolníci měli za úkol dosáhnout kulturní vnímavosti a získat kulturní a jazykovou odbornost. V této oblasti rovněž jiní američtí představitelé častokrát selhali.³⁴

Nejvíce propagovaným cílem Sborů bylo poskytnutí pracovní síly s kvalifikací střední úrovně rozvojovým zemím, které o takovou pomoc požádají. Druhý a třetí cíl byl obecně méně známý. Poslední dva body však charakterizovaly činnost organizace jako vzájemnou službu, která má přinést nové poznatky oběma stranám. I když se tedy formálně nejednalo o výukový experiment, projekt se logicky stal předmětem zájmu amerických učitelů. Potřeba vytvoření a vedení školících programů pro více než dvě stě různých profesí ve čtyřiceti pěti zemích nutně vedla k neobvyklému výkonu na straně amerického vzdělávacího systému.³⁵

Od samotného založení Mírové sbory pronásledovala diskuze ohledně jejich poslání. Zatímco zcela zřejmým úkolem Sborů bylo od počátku konání dobra, cesta k jeho dosažení byla předmětem diskuze. Spor se vedl například o to, zdali by Sbory měly klást důraz na mezinárodní porozumění či naopak na technickou výpomoc. Na příkladu pozdějších ředitelů Sborů je rozkol v této otázce evidentní. Roku 1966 jmenovaný ředitel Sborů, Jack Hood Vaughn, hovořil o potřebě lásky. Dodal mimo jiné ústředí organizace větší profesionalitu a v zahraničí najímal na výcvik dobrovolníků a na administrativní pozice místní odborníky. Naproti tomu Vaughnův nástupce Joseph H. Blatchford, jmenovaný roku 1969, hovořil u dobrovolníků o potřebě dovedností.³⁶

Mírové sbory nebyly zcela apolitické; pohybovaly se nad politikou a mezinárodním soupeřením a jejich cílem bylo splnění nejhlubších tužeb lidí po celém světě. Byly ztělesněním demokratické společnosti. Barva pleti dobrovolníků i jejich náboženství bylo nepodstatné. Sbory vysílaly Afroameričany do bělošských zemí, stejně tak jako bílé Američany do černošských zemí. I když nebylo doporučeno vysílat dobrovolníky protestantského vyznání do určitých částí katolických zemí, byli vysláni.

---

³⁴ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 5.

³⁵ Robert W. Iversen, „The Peace Corps: A New Learning Situation“, *The Modern Language Journal* 47, č. 7 (listopad 1963): 301, <http://www.jstor.org>.

Podobně se stalo i v případě dobrovolníků židovského vyznání a otázce jejich působení v arabských státech.³⁷

2.3 Profil a zkušenosti dobrovolníka Mírových sborů

Obecně žili dobrovolníci na relativně nízké socioekonomické úrovni, vykonávali práci střední úrovně a očekávala se od nich vysoká úroveň kulturní a jazykové zdatnosti. Dobrovolník žil na nízké ekonomické úrovni, aby se přiblížil na úroveň většiny obyvatel hostitelské země a mohl tak bez ekonomických bariér navazovat přátelství s tamějšími obyvateli, mohl jim lépe porozumět a také se do nich kulturně vcítit. Tato změna představovala pro většinu dobrovolníků snížení životní úrovně, na kterou byli zvyklí v Americe. Stejně tak v naprosté většině případů byla tato úroveň podstatně nižší než životní úroveň, které se dostávalo oficiálním americkým představitelům či podnikatelům, kteří byli do konkrétní hostitelské země vysláni. Dále dobrovolník pracoval v rozvojové zemi v práci takzvané střední úrovně. Byl vykonavatelem práce, nikoliv poradcem, konzultantem či nadřízeným pracovníkem. Přijímal pracovní úkoly od svého nadřízeného v hostitelské zemi a i přes časté frustrace kvůli zkosnatělosti systému se musel naučit v rámci takového systému fungovat a tím zároveň dobrovolník systém dané struktury a kultury velmi blízce poznal. Co se týče očekávání vysoké úrovně kulturní a jazykové zdatnosti dobrovolníka, ta byla potřebná, aby se dobrovolník sžil s místní kulturou a aby byl schopen efektivně fungovat v práci i mimo ni.³⁸

Většinou byli dobrovolníky lidé, kteří byli zasvěceni službě ostatním, chtěli překlenout národní a jazykové bariéry za účelem smysluplné služby a byli aktivisté. Toužili po přímém osobním nasazení v aktivitách podporujících vývoj v ekonomicky méně rozvinutých zemích. Jejich zapojení mělo být co nejméně byrokratické, protože jejich cílem byl osobní kontakt s běžnými občany a nikoliv pouze s tamější elitou.³⁹ Většina dobrovolníků v letech Kennedyho prezidentství byla stará mezi dvaceti dvěma a dvaceti osmi lety a měla čerstvě dokončené vysokoškolské vzdělání. Dále byla většina absolventy studijního programu Svobodná umění (Liberal Arts).⁴⁰

---

³⁶ Davis, „The Peace Corps by Robert G. Carey“, 202.

³⁷ Sargent Shriver *Point of the Lance* (New York: Harper & Row, 1964), 49.

³⁸ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 9-10.

³⁹ *Ibidem*, 6.

⁴⁰ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 298.

Generace tehdejších mladých Američanů byla zcela jiná než předchozí generace. V médiích se od jejich dětství objevovaly zprávy o pomalém a bolestivém obnovení druhou světovou válkou zničené Evropy. Zprávy o bitvách a strádání během války byly pro ně pouze zprostředkované. Vstup do Sborů byl pro mladé proto poměrně logickým krokem vedoucím k další obnově světa. Hrozba nukleární války je postavila před možnost volby mezi nečinným přihlížením chodu dějin nebo mezi možností přispět k lepšímu světu.⁴¹

2.4 Motivace dobrovolníků Mírových sborů

Generace mladých Američanů na začátku šedesátých let toužila po nasazení, nevěřila v tradiční politiku ani v tradiční diplomacii. Tito lidé byli velmi individualističtí, nesouhlasili se zásadami kariérně orientovaného formálního vzdělání (pro padesátá léta typického) a sužoval je nepoměr mezi jejich větším porozuměním světu v nukleární době a pouze velmi omezenými možnostmi, jak mohli být vyslyšeni. V neposlední řadě pevně věřili v aktivismus.⁴²

Mírové sbory ztělesňovaly idealismus a naději, kterou tolik mladých lidí vkládalo v Kennedyho. Služba v nich přímo odpovídala duchu Kennedyho inaugurační řeči: „Neptej se, co může udělat Tvá země pro Tebe - ptej se, co Ty můžeš udělat pro svou zemi.“⁴³ Kennedy se bezděčně a intuitivně trefil do stále ještě se rodícího charakteru doby. V době, kdy nadcházející desetiletí stále ještě nedosáhlo svého významu bouřlivých změn, řekl: „Dejte nám šedesátá léta.“ Kennedy na mladé lidi velmi silně působil prohlášeními v duchu změny, říkal jim, že se mohou odlišit, že mohou změnit svět. Neomezil se na pouhou rétoriku, nabídl jim hmatatelný nástroj a jejich okamžitá a nadšená reakce byla důkazem, že slibné domněnky, které stály za Kennedyho rétorikou, měly odezvu v rodící se skutečnosti.⁴⁴

---

⁴¹ Casey Malone Maugh, „Seeing the World Through Their Eyes:How Peace Corps and its Volunteers Confront the Universalism/Particularism Continuum?“ *American Communication Journal* 14, č. 2 (jaro 2012): 14, <http://ac-journal.org/journal/pubs/2012/SPRING%202012/Maugh2%5B1%5D.pdf>.

⁴² Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, viii.

⁴³ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 85.

⁴⁴ Goodwin, „Remembering America“, 120-121.

Dobrovolníci byli již během svého výcviku v jistém smyslu celebritami. Deníky v jejich rodných městech a rozhlasové stanice je opěvovaly pro jejich odvahu a obětavost. Byli přivítáni v Bílém domě a prohlášeni za „Kennedyho velvyslance“. Cítili se jako průkopníci na svých vlastních nových hranicích. Například představitel Sborů pro Etiopii, Harris Wofford, hovořil k dobrovolníkům o Kennedyho programu New Frontier a možnosti jeho uskutečnění v Africe. Jeho vizí bylo rozšíření demokracie a iniciativy jednotlivce ve třetím světě. Wofford řekl: „Nové hranice nejsou ve Washingtonu, ale v Africe.“⁴⁵ Motivací ke vstupu do Mírových sborů byl, díky svému charismatu, ve velkém počtu případů John Fitzgerald Kennedy sám. Například dobrovolník John Rex v Etiopii napsal: „Zaujal mě ten nadšený mladý muž, který se stal vůdcem naší země. Nebyl žádným plešatícím ani šedovlasým politikem, který by hovořil pouze v samolibých otřepaných frázích. Nejen, že se zdálo, že mluví pravdu, ale dokonce se zdálo, že hovoří přímo ke mně a já jsem mu chtěl odpovědět.“⁴⁶

Ke službě do Sborů se díky Kennedyho charismatu přihlásil i pozdější senátor za Massachusetts, Paul Tsongas. Učinil tak navzdory skepticizmu svého republikánského otce. Jiným příkladem síly Kennedyho osobního kouzla bylo prohlášení tehdejšího prezidenta Dominikánské republiky, Juana Bosche, který dokonce Mírové sbory nazval jako „Kennedyho v akci“.⁴⁷ Mezi dobrovolníky a Kennedym vzniklo zvláštní pouto. Poměrně odpovídajícím vyobrazením jejich vztahu byla přezdívka dobrovolníků „Kennedyho děti“.⁴⁸

Dalo by se říci, že kromě idealismu, působení Kennedyho osobního charismatu a vlastního zájmu dobrovolníků, existoval ještě další důvod, který je přitahoval ke službě ve Sborech. Tím důvodem byla možnost vycestovat. Pro Američany střední třídy byla cesta do zahraničí většinou uskutečnitelná pouze za předpokladu, že pocházeli ze zámožnější rodiny nebo pokud získali stipendium. Jiní uváděli, že se jim už nikdy jindy v životě nemusí naskytnout příležitost zasvětit dva roky svého života službě ostatním.⁴⁹

---

⁴⁵ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 289-292.

⁴⁶ Ibidem, 294.

⁴⁷ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 86-87.

⁴⁸ Theodore C. Sorensen *Kennedy* (New York: Harper & Row, 1965), 532.

⁴⁹ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 294-295.

2.5 Výcvik budoucích dobrovolníků Mírových sborů

Do služby ve Sborech byl přijat po absolvování poměrně striktního psychologického vyšetření pouze každý pátý uchazeč. Nejedem uchazeč byl odmítnut na základě levicových aktivit. Sbory si musely vytvořit své vlastní učebnice a slovníky v mnoha exotických jazycích, například v či, akánštině (kmenové jazyky v Ghaně) nebo v hauštině (kmenový jazyk v Nigérii).⁵⁰

Warren W. Wiggins prohlásil roku 1963: „Představa, že by příslušník Sborů měl pilovat francouzštinu, jakožto jazyk diplomacie, namísto výuky složitého asijského tónového jazyku, je pro nás nepředstavitelná.“⁵¹ Výukový program trval často od sedmi hodin ráno do deseti hodin večer sedm dní v týdnu. Kongres však například nutil účastníky výcviku, kteří byli přiřazeni do Ghany, která čelila levicové hrozbě, spíše ke studiu marxismu než tamního jazyku akánštiny. Mírové sbory aktivně a úspěšně rekrutovaly Afroameričany. Sbory také vyzývaly k přihlášení do služby ženy, vyloučily však jakoukoliv ženu, která otěhotněla. Pro představu o masovém charakteru organizace - roku 1963 přicházelo každý týden alespoň 7 tisíc dopisů od uchazečů.⁵²

---

⁵⁰ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 86-87.

⁵¹ Patricia Sullivan, „Warren W. Wiggins; Bold Treatise Shaped Peace Corps' Mission“ *The Washington Post* (15. dubna 2007), <http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2007/04/14/AR2007041401375.html>.

⁵² Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 86-87.

3 Působení Mírových sborů v jednotlivých afrických státech

3.1 Působení Mírových sborů v Somálsku

Somálsko bylo zemí, ve které bylo před příchodem Evropanů stálé osídlení pouze v místech, kde byla úrodná půda a dostatečné srážky. Počet těchto usedlostí se s příchodem Evropanů začal zvyšovat, nicméně zbytek populace žil stále jako kočovní pastýři. Somálci byli většinou muslimského vyznání a dorozumívali se velmi složitým jazykem, avšak jejich kultura byla jednotná, což bylo v Africe spíše ojedinělým fenoménem. Koloniální mocnosti nicméně Somálce administrativně rozdělily do pěti oddělených oblastí. Byly jimi Francouzské, Britské a Italské Somálsko a části Etiopie a Keni. Britské a Italské Somálsko získalo roku 1960 svoji nezávislost a spojilo se v Somálskou republiku, velký počet Somálců tak nadále zůstal mimo tento státní útvar. Tato skutečnost vedla k negativnímu vnímání Spojených států, protože byly za druhé světové války spojenci somálských kolonizátorů. Ačkoliv tedy Spojené státy dodávaly somálské armádě veškeré vybavení od džípů až po trysková letadla, byly vnímány jako nepřítel. Dalším důvodem bylo také americké vojenské komunikační středisko poblíž Asmary v Etiopii. Etiopie byla v Somálsku vnímána jako nepřátelská země, protože ovládala teritoria, na kterých žilo mnoho Somálců.⁵³

Na začátku šedesátých let zde byly Spojené státy v méně výhodné pozici než Sovětský svaz. Jakmile nabídli Američané nabídku k vybavení desetitisícové somálské armády, Sověti nabídli vybavení pro 20 tisíc vojáků a Somálci přirozeně přijali vyšší nabídku. I když měly oba státy v Somálsku své vlastní programy ekonomické a technické pomoci, americké programy nedokázaly v zemi dosáhnout viditelných úspěchů. Sověti však dokázali dovést do konce několik významných projektů, jakými byla například rozhlasová stanice, tisk novin, továrna na maso, továrna na mléko, konzervárna na ryby a v neposlední řadě také několik státních farem. I když se mnoho sovětských inženýrů chovalo podezřívavě a nepřátelsky vůči místním lidem, tyto projekty měly celkově velmi pozitivní vliv na somálské veřejné mínění. Další nevýhodou pro Spojené státy v soupeření obou velmocí byl tehdejší problém rasové otázky. Tato tematika byla v Africe velmi citlivě sledována. K pozitivnímu vnímání

Spojených států nepřispívala ani pověst Američanů žijících v Somálsku před vstupem Mírových sborů. Ti byli automaticky srovnáváni s Brity a Italy. Byli chápáni jako etnocentristé (stejně jako Italové ovšem bez jejich společenskosti) a jako odměření lidé (stejně jako Britové ovšem bez jejich zájmu o somálský jazyk a kulturu).⁵⁴

Výcvikový program pro skupinu Somalia One, složenou ze čtyřiceti pěti dobrovolníků, byl velmi špatně připraven a veden. Ačkoliv byli dobrovolníci dostatečně připraveni na své působení v roli učitelů, nedostalo se jim poučení o somálské kultuře. Důvodem byl velmi nízký počet kompetentních odborníků na tuto problematiku. Dobrovolníci například nevěděli, že Somálci pod vlivem egyptské propagandy přijali antisemitské postoje, tento fakt se později hluboce dotkl jednoho židovského manželského páru. Dalším problémem byla neinformovanost afroamerických dobrovolníků, že Somálci obecně shlížejí na černochoy. Příslušníci Sborů v zemi měli problémy s ubytováním, ačkoliv jim ho somálská strana přislíbila. Kvůli své neznalosti tento fakt přisuzovali nezájmu somálské vlády, neuvědomili si však, že tou dobou panoval v Somálsku nezměrný administrativní chaos a tento úkol byl nad síly somálské administrativy.⁵⁵

Program v Somálsku měl ke všemu velmi špatné vedení ze strany představitele Sborů. Neměl žádnou předchozí zkušenost s jinou kulturou a také jednal s dobrovolníky jako s dětmi, nutil je dodržovat velmi striktní seznam pravidel. Mnozí se naučili tato pravidla obcházet a obcházeli později jakákoliv nařízení a to i v případech, kdy bylo ohroženo jejich zdraví. Dobrovolníci měli velmi malé možnosti rozptýlení a zábavy a ke všemu měli pocit, že je jejich studenti ani kolegové za jejich práci neoceňují.⁵⁶

Náhlá změna politické situace vyprovokovala Somálce k pouličním nepokojům a mnoho dobrovolníků muselo přestat s výukou a bylo uzavřeno ve čtvrtích s policejní ochranou. Nespokojenost způsobilo rozhodnutí Velké Británie o přidružení území s 200 tisíci Somálci k území nově nezávislé Keňské republiky v březnu 1963. Somálská vláda okamžitě přerušila diplomatické styky s Británií a propukly rozsáhlé nepokoje na území celé země. Vláda se uchýlila k nespravedlivému řešení a zvýšila daně na severu země,

---

⁵³ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 126-127.

⁵⁴ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 127-128.

⁵⁵ Ibidem, 128-130.

který byl dříve pod nadvládou Britů. Tento krok měl za následek zvolení vlastního městského výboru v Hargeyse tamními obyvateli, zastavení dopravy, uzavření obchodů a přechod na černý trh. Vláda nastolila pořádek až po snížení daní a demonstraci síly, při které byly zatčeny stovky lidí, desítky zraněny a několik z nich zabito. Dobrovolníci v Hargeyse chtěli zůstat mezi svými studenty, kde se cítili bezpečně, neposlechli tedy doporučení k přesunu do jiné lokace. Pozdějšímu příkazu se podvolili pouze s velkou nechtí, a proto byli posláni domů. Když se za ně postavili jejich přátelé a sympatizanti, byli také posláni domů. Ve Washingtonu byli všichni vyslechnuti a okamžitě vysláni zpátky do Afriky. Současně došlo k výměně představitele Sborů, protože washingtonští představitelé usoudili, že chyba nebyla pouze na straně dobrovolníků. I tak měl somálský program do té doby vyšší počet dobrovolníků, kteří program opustili, než program v jakékoliv jiné zemi.⁵⁷ Tou dobou byl již na červen roku 1963 naplánován výcvik pěti dobrovolníků v oblastech, jako je zpracování dřeva, truhlářství, zednictví, elektroinstalace, oprava elektrických přístrojů a podobně.⁵⁸

Během velmi krátké doby po příchodu nového představitele do Somálska propukl nový konflikt mezi ozbrojenými Somálci žijícími v Etiopii a etiopskými policejními složkami. Tato guerillová válka začala v srpnu 1963, až přerostla do ozbrojeného konfliktu obou zemí v únoru 1964. Etiopské vzdušné síly bombardovaly pomocí Američany dodaných letadel Hargeysu a to vedlo k veřejnému přesvědčení o americkém spojení s Etiopií. Somálská policie informovala představitele Sborů, že již déle nemůže zaručit bezpečnost dobrovolníků. Proto došlo k okamžité evakuaci všech dobrovolníků ze Somálska, mnozí z nich museli zanechat ve spěchu své osobní věci.⁵⁹

Somálci však mezitím hodnotili práci dobrovolníků, a to velmi kladně. Dobrovolníci měli pocit, že jejich práce není ceněna, ovšem Somálci je nechválili v jejich přítomnosti, zprávy o jejich chování šířili mezi sebou. Vysoce si cenili jejich přístupu k místnímu obyvatelstvu. Žádná jiná skupina cizinců před nimi nechodila

---

⁵⁶ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 129-131.

⁵⁷ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 132-134.

⁵⁸ „4,000 Peace Corps Opportunities in 44 Countries, Training begins in June, July and August“ *Peace Corps News* 1, č. 1 (jaro 1963): 4,

http://peacecorpsonline.org/historyofthepeacecorps/primarysources/19630100%20PC%20News_Spring.pdf.

⁵⁹ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 134.

pěšky, pokud mohla jet autem, málokdy cizinci prováděli ruční opravy sami, protože pro ně bylo velmi levné zaplatit si Somálce a velmi zřídka se stýkali se Somálci pro pouhé potěšení z takového kontaktu. Na rozdíl od svých egyptských učitelských kolegů se dobrovolníci ve svých hodinách zcela vyhýbali jakékoliv politické propagandě. Vedoucí vzdělávání severních oblastí řekl: „Domníval jsem se, že všichni cizinci jsou příliš zhýčkaní, než aby žili stejným způsobem života jako Somálci - to však bylo, ještě než jsem poznal dobrovolníky Mírových sborů.“ Starosta Hargeesy dokonce prohlásil: „Mírové sbory si získávají srdce našich lidí.“ Poprvé v historii americko-somálských vztahů byli Američané považováni za přátelské a sympatické lidi.⁶⁰

Přes všechny překážky, které potkaly skupinu dobrovolníků Somalia One, byla vyslána posléze i skupina Somalia Two. Tito dobrovolníci byli lépe vyškolení a dostalo se jim v hostitelské zemi velmi vřelého přijetí. V Somálsku mezitím proběhly volby a nová vláda byla mnohem výkonnější. Ministerstvo školství prokázalo velkou snahu dobrovolníky co nejrychleji zařadit do pracovního procesu a dobrovolníci tvrdili, že jsou vůči nim všichni přátelští a cítí se být vítaní.⁶¹

3.2 Působení Mírových sborů v Tanzánii

Program Mírových sborů pro Tanzánii započal v červnu 1961, kdy začalo školení třiceti pěti inženýrů, zeměměřičů a geologů v texaském El Pasu. Zde se dobrovolníci učili po osm týdnů historii Tanzánie, americkou historii a také svahilštinu. Dobrovolníci, tvořící skupinu Tanganyika One, jeli posléze do Washingtonu na setkání s prezidentem, do New Yorku na setkání s generálním tajemníkem OSN a poté letěli do města San Juan v Portoriku. Tam následoval tvrdý měsíční trénink tělesné zdatnosti v běhu, plavání, lezení po skalách a šplhání po laně. Po něm následoval přesun do Tanzánie. Dobrovolníci byli po dvojicích rozděleni po celé zemi k jednotlivým úkolům. Geologové zkoumali v zemi přítomnost nerostných surovin, zatímco zeměměřiči pořizovali soupisy existujících cest a projektovali vznik nových komunikací. Svoje znalosti předávali přímo v terénu přiděleným tanzánským praktikantům. Inženýři pracovali jako pomocní inženýři při stavbách páteřních cest a stavbách mostů.⁶² Ve své

⁶⁰ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 135-136.

⁶¹ Ibidem, 137.

⁶² „1st Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1962): 47-48, http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1962.pdf.

práci byli neunavitelní, vysoký představitel tanzánské vlády prohlásil: „Nevím, co bychom si bez nich počali.“⁶³

Druhou skupinou, která byla přidělena ke svému působení do Tanzánie, byla skupina dvaceti sedmi zdravotních sester, které tvořily skupinu Tanganyika Two. Dobrovolnice prošly výtečným výcvikem na Syrakuské univerzitě, kterého se zúčastnilo i několik studentů ze států východní Afriky a který tak dokázal dobrovolnice připravit na kulturní atmosféru hostitelské země.⁶⁴ Výcvik však americké sestry nedokázal připravit na střet s fungováním tamějšího systému zdravotní péče řízeného Brity. Sestry se tak potýkaly již od svého příjezdu s velmi odlišnou pracovní morálkou a striktním hierarchickým rozdělením personálu během služby i mimo ni, který zde byl Brity implementován. Protože Tanzánci byli do jisté míry odtažiti od cizinců, žádná z dobrovolnic nedokázala navázat bližší přátelský vztah s tanzánskými členy personálu. Problémem byla taktéž vysoká koncentrace Američanek v jedné lokalitě, protože jim znemožňovala bližší zapojení se do společnosti a poznání místní kultury. Vznikla tak jakási „malá Amerika“, kde byla převládající atmosférou ta americká s několika málo tanzánskými prvky, nikoliv naopak, jak bylo cílem Mírových sborů.⁶⁵

Dobrovolnice shledávaly tanzánské pacienty jako velmi vděčné pacienty v porovnávání se svými předchozími americkými pacienty a obdivovaly je pro jejich statečnost, s jakou snášeli své zdravotní obtíže. Došlo u nich však k výraznému poklesu morálky kvůli tristní nevybavenosti místních nemocnic a také neefektivitě místní vlády, která však byla pro africké země, které tou dobou získaly svou nezávislost, velmi typická.⁶⁶

I přes všechny obtíže si dokázaly americké dobrovolnice naklonit tamější obyvatelstvo na svou stranu. Příkladem zde mohou sloužit příhody z tří denní armádní vzpoury v lednu 1964. Ve městě Tabora, kde sloužili dva učitelé a tři zdravotní sestry, šli armádní vzbouřenci hledat Evropany. Jakmile vstoupili vzbouřenci do školy, africký učitel ukryl dobrovolníky před vojáky do skříně v ředitelně a celá komunita se spojila

---

⁶³ „2nd Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1963): 30, http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1963.pdf.

⁶⁴ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 141-143.

⁶⁵ Ibidem, 144-152.

⁶⁶ Ibidem, 150-154.

k jejich ochraně. Když se vojáci dostali do nemocnice, voják, kterého jedna ze sester ošetřovala, řekl vzbouřencům, ať nechají sestru být. Před ostatní dvě sestry se postavila jejich nadřízená, aby je bránila před vojáky vlastním tělem. Vojáci poté sestrám přikázali, ať jdou s nimi před budovu, kde vystřelili několik výstřelů nad jejich hlavy a rychle odešli pryč. Sestry se vrátily bez zranění zpět a byly velmi vděčné za obětavost afrického personálu, který by nedopustil, aby se jim něco stalo. Jedna ze sester prodloužila svůj pobyt o rok, druhá dokonce o dva roky.⁶⁷

3.3 Působení Mírových sborů v Nigérii

Federativní republika Nigérie získala svoji nezávislost na dřívějších britských kolonizátorech v roce 1960, takže se v době příchodu prvních dobrovolníků Mírových sborů jednalo o velmi mladou demokracii. V tehdejší době se odhadoval počet obyvatel Nigérie na 55 milionů, což představovalo jednu pětinu celkové populace afrického kontinentu. I když se Nigérie skládala ze čtyř regionů s jistou mírou autonomie a s jednou federální oblastí Lagos, dařilo se národním vůdcům udržet zemi pohromadě bez nutnosti využití vojenské síly na rozdíl od ostatních států Afriky. Program Mírových sborů pro Nigérii byl jedním z prvních programů vůbec a stal se jedním z největších a nejambicióznějších. Na konci třetího roku existence Sborů představovali dobrovolníci v Nigérii druhou největší skupinu Sborů celosvětově, pouze Kolumbie Nigérii předstihla. V rámci Afriky však drželi prvenství s počtem pěti set osmi dobrovolníků v Nigérii a dvě stě padesátí dvou ve výcviku na území Spojených států. Většina z nich pracovala jako učitelé středních škol. I když byli dobrovolníci Sborů vybaveni velmi dobrými znalostmi, které jim měly umožnit zapojení se do místní kultury, tamější představitelé soudili efektivitu Sborů podle schopnosti dobrovolníků vykonávat učitelskou profesi. Tomuto aspektu však během výcviku nebyla věnována taková pozornost, jaká by byla bývala potřebná. Dobrovolníci museli fungovat v rámci britského vzdělávacího systému, který měl jiné hodnoty než americký vzdělávací systém. Také se v něm výrazně lišila role učitele, který neměl udržovat osobní kontakt se svými žáky. Tato zvyklost měla za následek, že měli dobrovolníci problémy s pronikáním do nigerijské kultury a jejím porozumění. Zejména na severu země, který byl muslimský, měly ženy ztíženou situaci kvůli tamějšímu postavení žen. Mezi

---

⁶⁷ „3rd Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1964): 59-60,

dobrovolníky a místními obyvateli existovala fyzická, společenská i kulturní bariéra. Také klub sdružující v Nigérii žijící Evropany měl na dobrovolníky jistý vliv, poněvadž někteří se raději družili ve svém volném čase v rámci toho klubu, než aby překonávali kulturní bariéry, a jiní naopak neměli dostatečně silnou povahu, aby snášeli posměšky Evropanů, kteří přátelení se s Nigerijci chápali jako projev přehnaného idealismu. Protože dřívější kolonizátoři v Nigérii prožívali úpadek své moci a prestiže, chápali Mírové sbory jako předvoj amerického vlivu v zemi a proto všemožně kritizovali práci a přítomnost dobrovolníků. Kritika dobrovolníků ostatními Evropany a nezájem Nigerijců o bližší kontakt u některých dobrovolníků vedly k zaujmutí postojů podobných těm dřívějším koloniálních státních úředníků. Mnozí si však byli tohoto problému vědomi a i za cenu složitých osobních vztahů se svými evropskými kolegy se tohoto postoje vyvarovali.⁶⁸

I když měli většinou místní obyvatelé pocit, že by měl učitel pouze vykonat svoji práci a dále se nesocializovat s místními lidmi, někteří dobrovolníci dokázali tuto propast překlenout. Jeden z dobrovolníků například získal čestné členství v tradiční komunitě a měl poradní funkci při řešení mnoha místních problémů. Jiní během letních prázdnin jeli do vesnic svých studentů a navštívili je v jejich domovech. To bylo vnímáno Nigerijci velmi pozitivně, protože žádní jiní učitelé před nimi neprokázali zájem blíže poznat kulturu svých studentů.⁶⁹ Skupina dobrovolníků, působících jako univerzitní učitelé, byla dokonce pozvána úředníkem sociální péče na výlet do Port Harcourtu a dva dobrovolníci z jiné skupiny strávili víkend v domě u jednoho ze svých studentů jako čestní hosté při svatební oslavě.⁷⁰

Dobrovolník David Schickele, který v letech 1961-1963 vyučoval anglický jazyk na univerzitě ve městě Nsukka, měl štěstí a navázal s mnoha svými studenty blízká přátelství, získal jedinečnou možnost porozumět nigerijské kultuře a prohlásil, že jeho služba u Sborů měla velmi stimulující účinek na jeho osobnostní i intelektuální rozvoj.⁷¹ Mnozí dobrovolníci se po skončení své služby v profesní kariéře přeorientovali na učitelství, někteří dokonce výhradně na učitelství angličtiny v rozvojových zemích

---

http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1964.pdf.

⁶⁸ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 157-163.

⁶⁹ Ibidem, 163-164.

⁷⁰ „1st Annual Peace Corps Report“, 40.

a jeden lesník byl ve své práci tak potřebný, že po skončení své služby u Sborů nastoupil do služeb Nigérie a pokračoval ve své práci, po boku s manželkou, kterou během pobytu poznal jako dobrovolnici vyučující anglický jazyk.⁷²

Ačkoliv měla výuka v Nigérii velký význam pro samotnou hostitelskou zemi, která krátce po své nezávislosti procházela krizí i ve školství, z dlouhodobějšího hlediska měla práce větší význam pro samotné dobrovolníky a Spojené státy. Bývalí dobrovolníci se často stali součástí vládních programů zahraniční pomoci, a na rozdíl od svých předchůdců disponovali přímou zkušeností s lidmi ve třetím světě. Tím pádem i disponovali větší mírou empatie pro tyto národy a byli velmi kompetentními pracovníky na těchto postech.⁷³

---

⁷¹ „4th Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1965): 59-67. http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1965.pdf.

⁷² Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 165-167.

⁷³ Ibidem, 168-169.

4 Zahraniční politika Johna Fitzgeralda Kennedyho

4.1 Kennedyho zahraniční politika v Africe a v zemích třetího světa

Od počátku Kennedyho vlády byla pozornost jeho administrativy obrácena na zahraniční politiku. Kennedy jednou prohlásil, že hlavním úkolem jeho zahraniční politiky bude podpora nezávislosti národů tak, aby nezískal druhý blok dostatečnou moc ke konečnému vítězství nad USA. Kennedy byl názoru, že tak komplexní problematiku, jakou byla americká zahraniční politika, nebylo možné shrnout do jednoho sloganu či příslovce. Jeho vláda netoužila po masivní demonstraci americké moci proti komunismu, spíše byla komplikovaně zapojena do ekonomické, společenské a politické rozmanitosti oblastí, ve kterých USA hledaly sféry vlivu. Mírové sbory byly ukázkovým příkladem této politiky.⁷⁴

Pro Kennedyho byla klíčová stabilita politické situace v Evropě, která byla stále velmi vratká, jako typický příklad může posloužit druhá berlínská krize. Neshody na evropské půdě Kennedyho zaměstnávaly natolik, že svou energii nemohl plně soustředit do vedení studené války v zemích třetího světa. Většina vládních iniciativ se však odehrávala v oblasti třetího světa, například: Laos, Vietnam, Kuba, Aliance pro pokrok a Mírové sbory. Prezident poskytl osobní záruku izraelskému ministru zahraničí, Goldu Meirovi, že by USA přispěchaly Izraeli na pomoc v případě jakékoliv invaze. Takové ujištění žádná předchozí americká vláda Izraeli neposkytla. Kennedy uvedl, že mezi oběma státy existuje zvláštní vztah, velmi podobný vztahu mezi Spojenými státy a Spojeným královstvím.⁷⁵

Situace v Africe byla však mimořádně znepokojivá. V Kongu, Ghaně a Portugalské Angole se očividně Sověti pokoušeli ustavit novou oblast pod nadvládou komunismu, přičemž Spojené státy byly odhodlány tomu zabránit. Země západní Evropy se potýkaly v Africe i v Asii s narůstajícím nacionalismem ve svých koloniích. Kennedy s kolonialismem nesouhlasil a již jako senátor byl jeho tvrdým kritikem. Prezident Eisenhower ve svém boji s komunismem na Blízkém Východě a v severní

---

⁷⁴ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 62-64.

Africe zcela zanedbal důležitý prvek probouzejícího se nacionalismu. Kennedy si byl na rozdíl od Eisenhowera důležitosti nacionalismu vědom a pronesl v té době projev, ve kterém se zaměřil na Alžírsko. Jeho projev neobsahoval klasické formule týkající se potřeby americké formy kapitalismu v Africe, protože africké státy již ze své podstaty přirozeně inklinovaly ve vzhlížení k lépe dosažitelným modelům Číny a Sovětského svazu. Roku 1959 se Kennedy stal vedoucím Senátního zahraničního podvýboru pro Afriku a během následujících dvou let pronesl dvanáct projevů týkajících se situace v Africe. Varoval před revolucí nebezpečně se šířící napříč celým kontinentem a kritizoval Eisenhowerovu vládu za velmi nízkou míru pomoci tomuto kontinentu. Svými výroky si Kennedy naklonil vlivné Afričany ve Washingtonu stejně tak jako Afroamerické voliče.⁷⁶

Největší konflikt v Africe vzplál v Kongu v létě roku 1960, ještě než se Kennedy chopil svého úřadu. Stovky lidí byly zabity, když se Belgičané pokoušeli o zachování posledních zbytků své moci. Eisenhower odmítl pomoc premiérovi Patricovi Lumumbovi, který byl v zemi nesmírně oblíbeným národním vůdcem. Lumumba přesvědčil OSN k vyslání desetitisícové jednotky k vyhnání Belgičanů. Získal pomocí vzdušné a nákladní dopravy pomoc od Sovětů, i když nebyl komunista. Sověty chtěl pouze využít. Prezident Eisenhower si očividně přál odstavení Lumumby od moci. Ten byl posléze zavražděn buď místními frakcemi či přímo CIA. Kennedy po příchodu do prezidentské funkce posílil jednotky OSN kvůli zajištění nezávislosti Konga a zároveň varoval Moskvu, že jakýkoliv pokus o jednostrannou intervenci v Kongu by mohl vyvolat válku. Američané vítali národní koaliční režim v naději, že zadrží pokusy Sovětů. Jakmile se ukázalo, že by k moci mohli přijít radikální nacionalisté, Kennedy zadržel svou podporu. Afriku chápal primárně jako dějiště studené války a nikdy během svého prezidentství nepodpořil armádní intervenci USA po boku armády OSN. Jednotky OSN v Kongu jednaly velmi brutálně a to rozhodně situaci neulehčovalo.⁷⁷

Kennedy pokračoval ve své snaze o udržení dobrých vztahů s Kwamem Nkrumahem z Ghany, který ji v roce 1957 dovedl k nezávislosti. Po smrti Lumumby se Nkrumah začal orientovat spíše na Moskvu, avšak Kennedy nechtěl oblíbeného vůdce

---

⁷⁵ Textor, „Cultural Frontiers of the Peace Corps“, 80-82.

⁷⁶ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 80-82.

⁷⁷ Ibidem, 83-84.

odepsat, a proto ho nepřestal podporovat. Zasilal obrovské sumy peněz na výstavbu přehradní nádrže na řece Voltě a podařilo se mu udržet Nkrumaha nestranným. Proti pevné vládě salazarovského Portugalska v Portugalské Angole však mohl zmocit pouze velmi málo.⁷⁸

Kennedyho aktivity v Africe se odklonily od americké antinacionalistické tendence ve třetím světě. Jeho styl se vyznačoval rozhodováním se mezi menším zlem, garancí co nejmenších závazků a ponechávání si zadních vrátek. Ve Vietnamu by byl tento směr pohromou, ovšem v zemích revoluční Afriky se Kennedymu vyplatil.⁷⁹

4.2 Role Mírových sborů v zahraniční politice J. F. Kennedyho

Kennedy vnímal Sbory jako velmi dobrý nástroj pro svůj styk s veřejností a rovněž je chápal jako typicky americký projekt. Pravděpodobně jim však nepřisuzoval žádnou ústřední roli v konceptu své zahraniční politiky.⁸⁰ Mírové sbory schválil kvůli zostřeným vztahům se Sovětským svazem v rámci studené války.⁸¹ Na rozdíl od Kennedyho, Shriver ani Wofford nevnímali Mírové sbory jako zbraň ve studené válce, nýbrž jako autentický experiment na poli mezinárodního partnerství.⁸²

Při skeptickém pohledu na Mírové sbory by se dalo říci, že jejich dobrovolníci byli více než jen bojovníky ve studené válce, že slučovali amerikanismus s kapitalismem a se zadržováním komunismu. Ve skutečnosti však byli dobrovolníci zeměměřiči, zdravotními sestrami, zemědělskými techniky, inženýry a učiteli. Tyto specializace byly vždy nejžádanější, protože gramotnost úzce souvisela se zlepšením životních podmínek. Dobrovolníci Sborů pouze zřídka propagovali zahraniční politiku Spojených států. Díky respektování kulturní integrity svých hostitelských zemí však vytvořili USA dobrou pověst, která měla nepochybně i politickou prospěšnost.⁸³

---

⁷⁸ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 84.

⁷⁹ Ibidem, 84.

⁸⁰ Paterson, „Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963“, 285.

⁸¹ Ibidem, 286.

⁸² Ibidem, 287.

⁸³ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 84-85.

Mírové sbory byly navrženy jako agentura pro boj proti komunismu a nijak tím neztrácely na své bezúhonnosti. Tehdejší doba byla taková; liberálové mohli ztotožňovat antikomunismus s demokratickou pokrokovostí. Shriver dodal Kongresu a Kennedymu argumentaci v duchu studené války, aby zajistil Sborům financování. Po setkání se Sekonem Tourém z Guineje například řekl Shriver prezidentovi, že Sbory tuto zemi odklánějí od Sovětského svazu.⁸⁴ Sbory byly nadto velmi populární na domácí scéně - dle průzkumu veřejného mínění Harris Poll z roku 1963 byly vnímány jako jeden z nejoblíbenějších kroků vlády.⁸⁵

Chruščov, který již dříve vyslal technické odborníky do zemí třetího světa, vnímal Mírové sbory pouze jako zosílení studené války. Kennedy svým rozhodným chováním při Kubánské raketové krizi v říjnu 1962 ukázal, že se nenechá Chruščovem zastrašit. Africké národy se díky tomu nepostavily na sovětskou stranu a Kennedy toto vnímal jako důležité měřítko své politiky na tomto neklidném kontinentě.⁸⁶

4.3 Reakce na Mírové sbory v komunistickém světě

Mírové sbory neměly být nástrojem diplomacie, propagandy ani ideologického střetu. Shriver proto zakázal všem příslušníkům Sborů zapojení do jakýchkoliv diplomatických aktivit nebo kontakt s tajnými službami. Měřítkem úspěšnosti programu byla velká nelibost, s jakou na jeho působení reagoval Sovětský svaz a některé státy třetího světa. Kritici tvrdili, že Mírové sbory nebyly ničím jiným než propagandistickým trikem, který by pomohl CIA rozmístit své agenty v zemích Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Nazývali Sbory „Kennedy’s Kiddie Korps“, protože šlo dle jejich slov pouze o velkou skupinu dětí potloukajících se světem v šortkách. Kennedy však věděl, že Sbory pomůžou vymýtit sovětské vykreslení Spojených států jako typické kapitalistické země, která je zaměřena pouze sama na sebe a chce využít svých výhod oproti slabším závislým zemím a vykořisťovat je. Kennedy přitom věděl, že zaujetí Američanů sebou samými a jejich idealismus se nevyklučují, ba naopak oba dva tyto fenomény jsou součástí americké povahy. Očekával, že Mírové sbory nepřinesou dobro pouze lidem v hostitelských zemích, ale také přispějí k větší bezpečnosti Spojených států tím, že

---

⁸⁴ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“, 86.

⁸⁵ Ibidem. 87.

rozvojové země přijmou Spojené státy za model vhodný následování, spíše než Sovětský svaz.⁸⁷

Na počátku fungování Sborů přicházela komunistická propaganda zaměřená proti nim pouze z Moskvy a z Číny. Začátkem jara roku 1962 se však komunistická propaganda ze všech zemí pod vlivem Moskvy zostříla. Havanský rozhlas hlásil nejen, že jsou Sbory odnoží CIA, ale rovněž, že mají za úkol připravit novou invazi na Kubu a že chtějí okupovat hostitelské země. Číňané rozšířili své zprávy z jihovýchodní Asie i do Afriky a zaměřili se nejen na Sbory jako celek, nýbrž i na jednotlivé dobrovolníky. Nikita Chruščov označil Sbory za nástroj imperialismu a obvinil je z připravování plánu k ovládnutí dřívějších kolonií a k politické indoktrinaci tamějšího obyvatelstva včetně jejich ekonomického zotročení. Moskevská propaganda v hauštině prohlásila, že jsou Sbory vyslány za účelem zisku informací o hostitelských zemích, aby Spojené státy mohly znovu nastolit kolonialismus pomocí vojenských základen.⁸⁸

V neposlední řadě pražské Rudé právo vydalo dne 5. dubna 1962 tuto zprávu: „Takzvané Mírové sbory, vedené agentem CIA, který je švagrem prezidenta Kennedyho, mají za úkol shromažďovat špionážní data v rozvojových zemích, zorganizovat povstání proti národně osvobozeneckému hnutí a připravit půdu pro expanzi kapitálu amerických monopolů. Většina zemí, kterým byly nabízeny tyto ‚služby‘, je odmítla.“⁸⁹

---

⁸⁶ Burner, „John F. Kennedy and a New Generation“. 87.

⁸⁷ Robert Dallek *John F. Kennedy: An Unfinished Life* (London: Penguin Books, 2004), 338-340.

⁸⁸ „1st Annual Peace Corps Report“, 61-62.

⁸⁹ *Ibidem*, 63.

Závěr

Měla instituce Mírových sborů význam jako Kennedyho zbraň ve studené válce? Ano, dle jejího charakteru by se tak skutečně dala do určité míry nazvat. Kennedy chtěl myšlenku Sborů využít jako efektní prvek během své prezidentské kampaně. Výzva k mladým Američanům mu měla přinést nejenom rozhodující hlasy, ale i oblíbenost u americké mládeže jakožto rázného mladistvého politika. Po názorovém rozchodu se svým švagrem Shriverem, díky kterému organizace posléze získala nezávislost, již nemohl ve větší míře ovlivňovat práci Sborů. Ředitel Shriver díky nezdolnému nadšení pro věc dokázal získat pro organizaci nezávislost a později i uzákonění a financování Kongresem. Mladí Američané byli Kennedyho zbraní nevědomě - tím, že dokázali najít společnou řeč s lidmi tolik odlišnými od nich samotných a díky jejich snaze nezištně jim pomoci. Kennedy Mírové sbory chránil před napojením se CIA. Spojené státy získaly na africkém kontinentě velmi dobrou reputaci a nejenom na něm.

Do jisté míry byla díky přítomnosti Sborů oslabena pozice Sovětského svazu v této oblasti. Sovětský svaz a ostatní země komunistického bloku proto spustily štvavou propagandu proti Mírovým sborům a jejich neustálým obviňováním dávaly Kennedymu navrch, protože tak Sbory zviditelňovaly. I když byly sovětské programy v Somálsku velmi kladně hodnoceny jako efektivní a Američané měli velkou nevýhodu kvůli kulturním stereotypům způsobeným předchozími Američany v Somálsku, dobrovolníkům se podařilo díky svému chování získat si náklonnost místních lidí a tím i oslabit moc Sovětského svazu v zemi. I v případě dobrovolníků v Tanzánii šlo o úspěch, jejich práce zde byla vysoce ceněna a jako jasný znak oblíbenosti dobrovolníků mohou sloužit případy, kdy je jejich afričtí kolegové bránili vlastním tělem před vzbouřenci. Nigerijský program dosáhl úspěchu pouze dílčího, poněvadž Nigérie byla o trochu vyspělejší než obě předchozí země a situace tam nebyla tolik kritická, tudíž dobrovolníci byli pomoci, ale ne takovou jako v jiných případech. Důležitým pozitivním prvkem v nigerijském programu bylo pozdější navázání přátelství s místními lidmi i přes jejich počáteční neochotu.

Problémem všech projektů Mírových sborů byly zpočátku velmi chaoticky vytvářené výcvikové programy, které přivedly dobrovolníky do mnoha nepříjemných situací v hostitelských zemích. To vše pramenilo pouze z nedostatečné kulturní

připravenosti na některé možné situace. Tento fakt pramenil také z velmi nízkého počtu vyšších představitelů Sborů, kteří měli nějakou mezikulturní zkušenost.

Dílní výzkumná otázka ohledně míry vlivu Kennedyho charismatu na příchod nových dobrovolníků do organizace byla rovněž zodpovězena. Jeho vliv byl enormní. Kennedy byl díky svému elánu a zapálení pro věc pro mladou generaci velkým vzorem a mladí Američané chtěli vyslyšet jeho výzvu ke službě v zemích třetího světa. Připojením se k organizaci měli pocit, že přímo můžou měnit svět a dějiny. A také, že mohli.

Hlavním přínosem této práce je poukázání na málo známý fenomén Mírových sborů. Sbory přepisovaly díky svým dobrovolníkům historii ve vztazích mezi vládami hostitelských zemí a americkou vládou. V naprosté většině případů se jednalo o vysoce pozitivní reakce. Tím také snižovali možný vliv Sovětského svazu v zemích třetího světa a pomohli svět přiblížit k demokratickým ideálům. Skrze něco tak zdánlivě jednoduchého, jako je přímá komunikace člověka jedné kultury s člověkem jiné kultury, vznikala mezi lidmi pocit sounáležitosti a obohatil obě zúčastněné strany.

Další směr bádání by se mohl zaměřit na otázku afroamerických dobrovolníků Mírových sborů vyslaných do Afriky. Většina z nich byla totiž střetem s realitou svého původního kontinentu šokována a posílila se v nich posléze jejich identita Američanů. Tento fakt hrál roli v jejich novém chápání americké společnosti. Důležitým aspektem je také přeměna organizace v 70. letech s příchodem generace, která veřejně dávala najevo nesouhlas s válkou ve Vietnamu a působila v některých případech Spojeným státům v zahraničí vyloženě škodu jejich jménu. To zejména kvůli svému chování a provokativnímu stylu oblékání. Jiný směr výzkumu by mohlo představovat působení Mírových sborů v Latinské Americe nebo v Asii. Případně by bylo možné sledovat počátky a vývoj kooperace Mírových sborů s Mírovými sbory Německa, Nizozemí či El Salvadoru.

Summary

This bachelor thesis is focused on the activity of the Peace Corps in Africa during the presidency of John Fitzgerald Kennedy and under the conduct of its first director Robert Sargent Shriver. The thesis researches and evaluates the process of the Peace Corps' establishment, its activities and its role within this period of time. The question whether the Peace Corps was a purely voluntary organisation or whether it fulfilled any political goal in the concept of the Kennedy's foreign policy is the main research question to which the thesis tries to find an answer. After research of the available data the answer to this question is that they were, in a sense. Although the volunteers were not promoting American foreign policy and avoided any political propaganda on their side, they were helping the United States in securing their sphere of influence by simply helping the local people, being friendly and therefore combating the stereotype of an "Ugly American".

The thesis deals in its first chapter with the Peace Corps establishment and the problems related to it. The fact that Kennedy delivered an extemporaneous appeal to the young university students in order to gain more votes in the upcoming elections was not a guarantee that the agency would be really established. Only after a massive reaction from the public which demanded for this agency, Kennedy issued an executive order to establish the Peace Corps on temporary basis. Furthermore, the thesis deals with the structure of the Peace Corps and its purpose as well as the profile, experiences and motivation of its volunteers to join the Peace Corps and training programs of future volunteers.

There is a minor research question connected with the motivation of the volunteers. They were by large numbers attracted to the program because of the president himself. Last but not least, the thesis deals with the activities of the American volunteers in particular African countries such as Somalia, Tanganyika and Nigeria. The closing chapter is concerned with the John F. Kennedy's foreign policy and the Peace Corps' role in its conduct on the African continent in the Cold War context. There is a short contribution of how the communist media reacted on the Corps' activities.

Použitá literatura

Monografie:

- David Burner *John F. Kennedy and a New Generation* (New York: Harper Collins Publishers, 1988), 80-87.
- Robert Dallek *John F. Kennedy: An Unfinished Life* (London: Penguin Books, 2004), 338-340.
- James N. Giglio *The Presidency of John F. Kennedy* (Lawrence: University Press of Kansas, 1991), 154-155.
- Richard N. Goodwin, *Remembering America* (New York: Perennial Library, 1989), 120-121.
- Thomas G. Paterson *Kennedy's Quest for Victory: American Foreign Policy, 1961-1963* (New York: Oxford University Press, 1989), 285-298.
- P. David Searles *The Peace Corps Experience: Challenge and Change* (Lexington: University Press of Kentucky, 1997), 3.
- Sargent Shriver *Point of the Lance* (New York: Harper & Row, 1964), 49.
- Theodore C. Sorensen *Kennedy* (New York: Harper and Row, 1965), 532.
- Robert B. Textor *Cultural Frontiers of the Peace Corps* (Cambridge: M.I.T. Press, 1966), viii-169.

Články z internetové databáze:

- David Howard Davis, „The Peace Corps by Robert G. Carey“, *The Western Political Quarterly* 24, č. 1 (březen 1971): 202, <http://www.jstor.org>.
- Robert W. Iversen, „The Peace Corps: A New Learning Situation“, *The Modern Language Journal* 47, č. 7 (listopad 1963): 301, <http://www.jstor.org>.

Materiály Mírových sborů:

- „1st Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1962): 40-62, http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1962.pdf.

- „2nd Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1963): 30,
http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1963.pdf.
- „3rd Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1964): 59-60,
http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1964.pdf.
- „4th Annual Peace Corps Report“, oficiální stránka Mírových sborů (30. června 1965): 59-67.
http://files.peacecorps.gov/manuals/cbj/annualreport_1965.pdf.
- „4,000 Peace Corps Opportunities in 44 Countries, Training begins in June, July and August“ *Peace Corps News* 1, č. 1 (jaro 1963): 4,
http://peacecorpsonline.org/historyofthepeacecorps/primarysources/19630100%20PC%20News_Spring.pdf.

Internetové zdroje:

- Patricia Sullivan, „Warren W. Wiggins; Bold Treatise Shaped Peace Corps' Mission“ *The Washington Post* (15. dubna 2007),
<http://www.washingtonpost.com/wpdyn/content/article/2007/04/14/AR2007041401375.html>.
- „What is Operation Crossroads Africa?“, oficiální stránka Operation Crossroads Africa 2013,
[http://operationcrossroadsafrica.org/index2013.php?div\[content\]=1202](http://operationcrossroadsafrica.org/index2013.php?div[content]=1202) .